

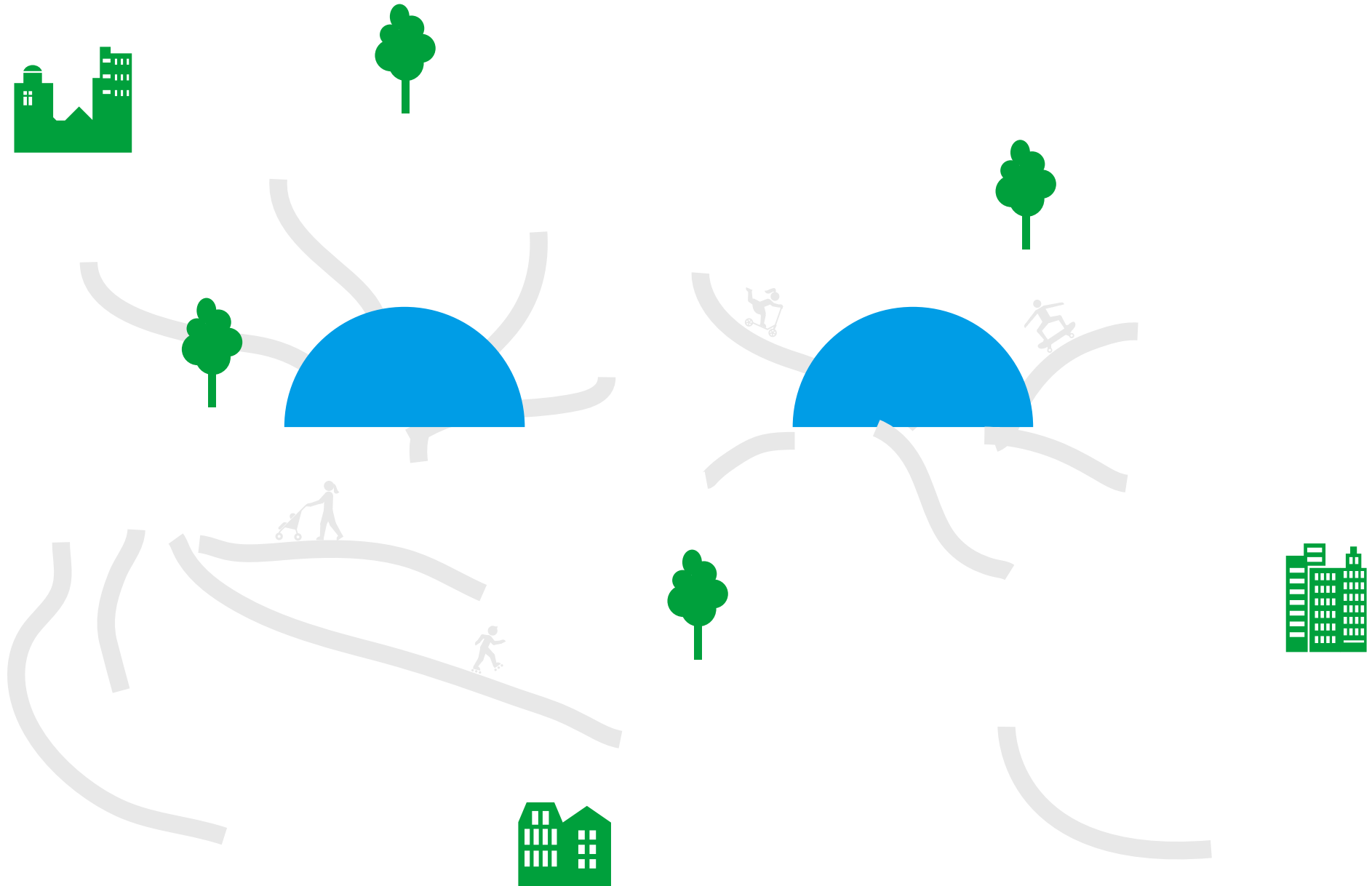

Gemeente
Amsterdam

Handreiking ondersteuningsstructuur in en om school

Taken, rollen en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur op/om school

Inleiding

1 De gemeente Amsterdam, de Samenwerkingsverbanden PO & VO, en het Ouder- en Kindteam OKT) hebben dit met elkaar afgesproken in hun gezamenlijk ambitie agenda voor 2023-2027 "Bouwen aan inclusieve (voor)schoolgemeenschappen vanuit een sterke pedagogische basis"

Ieder kind en iedere jongere verdient dezelfde kansen om zich optimaal te ontwikkelen. De gemeente zet zich ervoor in – samen met haar partners in de stad - om kinderen en jongeren in Amsterdam in hun eigen buurt en met leeftijdgenoten (voor het vo/vso) naar school te laten gaan. Is daar ondersteuning bij nodig? Dan wordt dat zoveel mogelijk in de eigen omgeving georganiseerd (thuis, school, buurt). Hierbij wordt breed gekeken naar wat nodig is, samen met ouders en jeugdigen. Hiervoor is het belangrijk dat partners uit het onderwijs, jeugdhulp, zorg en welzijn elkaar snel kunnen vinden.¹

In de praktijk komen er veel vragen over: wie doet wat nou eigenlijk precies voor kinderen, jongeren en ouders in Amsterdam? Wie kan je bellen? Wat kan gezamenlijk gedaan worden? Wat mag en kan je verwachten van de ander? Waar kan je de ander voor vragen? En wat doen we als de samenwerking niet loopt zoals we willen? Uiteraard is het goed om dit met de betrokken partners te bespreken, maar het is ook handig dat er een naslagwerk is waarin je dit even kan opzoeken.

Om het alle partijen gemakkelijker te maken, hebben de gemeente Amsterdam, beide Samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs, de Ouder- en Kindteams Amsterdam (Stichting OKT en jeugdgezondheidszorg) en de GGD/gezonde school deze handreiking voor professionals gemaakt. In dit document wordt ingegaan op de taken, rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokken partners. Hopelijk gaat

dit helpen om nog beter en laagdrempeliger met elkaar samen te werken. De keuze is gemaakt om hier alleen de partijen te schetsen die aan iedere school in Amsterdam verbonden zijn. Naast deze partijen zijn er nog tal van andere partners in en om school die een rol kunnen spelen in de ondersteuning naar ouders en jeugdigen - zowel collectief als individueel. Denk bijvoorbeeld aan Buurtteam, jongerenwerk, sportactiviteiten, culturele initiatieven, informele zorgpartijen (zoals maatjesprojecten), en preventief aanbod vanuit de sociale basis. OKT en Buurtteam kunnen de verbinding maken naar dergelijk aanbod in de wijk. Op gebied van veiligheid op en om school is een schoolveiligheidskaart voor po/so en v(s)o & mbo beschikbaar. De kaart geeft inzicht in betrokken partners en het lokale aanbod.

Ondersteuningsstructuur op en om school

Onder de ondersteuningsstructuur op en om school wordt verstaan de inzet van professionals van school en partners rond de school gericht op het bieden van ondersteuning aan kinderen en jongeren bij leren, ontwikkelen en opgroeien. Samen met ouders en jeugdigen dragen partners bij aan het bevorderen van een stabiele onderwijsloopbaan voor elk kind in de stad.

Binnen de samenwerking hebben alle partners hun eigen taken, rollen, en verantwoordelijkheden. Hieronder worden deze beschreven voor

alle professionals die nauw zijn betrokken bij de ondersteuning van ouders en jeugdigen op en rond de school. Met de meeste jeugdigen en gezinnen gaat het goed. Sommige leerlingen en/of gezinnen hebben baat bij extra of andere begeleiding op school en/of ondersteuning thuis of in de wijk. Op zo'n moment gaan partners actief op zoek om daar de juiste ondersteuning of hulp bij te zoeken. Dat gebeurt altijd in samenspraak met de ouders en de jeugdige zelf.

In het kort uitgelegd:

- Leerlingen hebben recht op goed onderwijs (Artikel 28 Kinderrechtenverdrag). Scholen bieden dat onderwijs. Als belangrijkste taken van het onderwijs worden genoemd: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Een school (wettelijk gezien: het bestuur van de school) heeft zorgplicht voor een leerling en moet iedere school de zogeheten basisondersteuning kunnen bieden.
- Een Samenwerkingsverband (passend onderwijs is een netwerkorganisatie en bestaat uit alle schoolbesturen in een regio, in Amsterdam is de regio Amsterdam-Diemen. Het ondersteunt het netwerk van scholen bij het realiseren van een dekkend netwerk van onderwijsvoorzieningen voor alle leerlingen. Daarbij werken alle besturen en scholen toe naar **inclusief onderwijs**. Er is een samenwerkingsverband van het primair onderwijs en een van het voortgezet onderwijs.

- Leerplicht wordt ingeschakeld als er sprake is van (een vermoeden van) ongeoorloofd/zorgelijk schoolverzuim.
- De Stichting OKT en de Jeugdgezondheidszorg (JGZ, van de GGD en de SAG) vormen samen de Ouder- en Kindteams Amsterdam (OKT). Het OKT biedt vanuit de wijken jeugdgezondheidszorg, preventie en jeugdhulp. De jeugdgezondheidszorg (JGZ/GGD) biedt preventieve ondersteuning individueel en collectief en monitort de gezondheid van kinderen en jongeren (op school en in de wijk). De stichting OKT biedt ondersteuning als er opvoed- en opgroevragen spelen en kan jeugdhulp bieden, preventief aanbod inzetten, en/of aanvullende jeugdhulp erbij betrekken. Het OKT werkt nauw samen met het Buurtteam.

Voor goede resultaten voor kinderen, jongeren en gezinnen is een goede samenwerking belangrijk. Elkaar kennen, korte lijntjes hebben, data en signalen delen, en gebruik maken van elkaars kennis en kunde helpen daarbij.

In Amsterdam is daarom het volgende afgesproken:

- School, Leerplicht en OKT (inclusief JGZ) voeren start- en samenwerkingsgesprekken met elkaar. Hierin worden veelvoorkomende vragen, kwesties, problemen en ondersteuningsbehoeften van leerlingen en hun ouders besproken. Er wordt vervolgens

geanalyseerd welke partijen hierbij nodig zijn. Ook worden hier samenwerkingsafspraken gemaakt, geëvalueerd en bevestigd.

- Partners organiseren multidisciplinaire overleggen en/of zorg-adviesteams (ZAT) om samen de signalen te analyseren en zo tot een gezamenlijke passende aanpak op school en/of thuis te komen. Hierbij kijken partners breed naar wat nodig is. Zo kijken ze ook naar de mogelijkheden die de sociale basis in de stad voor kinderen, jongeren en gezinnen kan bieden.

Primair onderwijs

Rollen:

Groepsleerkracht

Rol, taken en verantwoordelijkheden bij de ondersteuningsstructuur op school

- De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor het onderwijs aan alle leerlingen in zijn groep. Binnen de groep geeft de leerkracht lessen, met daarbinnen differentiatie op verschillende niveaus.
- De groepsleerkracht heeft regelmatig contact met de ouders/verzorgers van zijn leerling. Heeft een leerling moeite met het volgen van de lessen? Dan wordt de intern begeleider (IB'er) ingeschakeld om met de leerkracht passende aanvullende ondersteuning te organiseren.
- Is er een onderwijsassistent of leerkracht-ondersteuner aanwezig in de klas? Dan ondersteunt deze de groepsleerkracht bij het lesgeven en helpt individuele leerlingen op weg. De manier waarop dit gebeurt, kan per school en per klas verschillen.

Aanspreekbaarheid groepsleerkracht

- De groepsleerkracht is goed op de hoogte van de ontwikkeling van een individuele leerling en kent de situatie van het gezin waar het kind uitkomt. Is er zorg voor een leerling of het gezin nodig? Dan wordt meegedacht over de juiste vorm hiervan.
- De groepsleerkracht heeft kennis over het onderwijs aan leerlingen in de leeftijd van 4 -12 jaar.

Contact

- De groepsleerkracht is te bereiken via de intern begeleider. Contact met de ketenpartners verloopt via laatstgenoemde. De groepsleerkracht wordt graag betrokken als er over een van zijn leerlingen gesproken wordt en staat open voor advies rond de sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van zijn leerling.

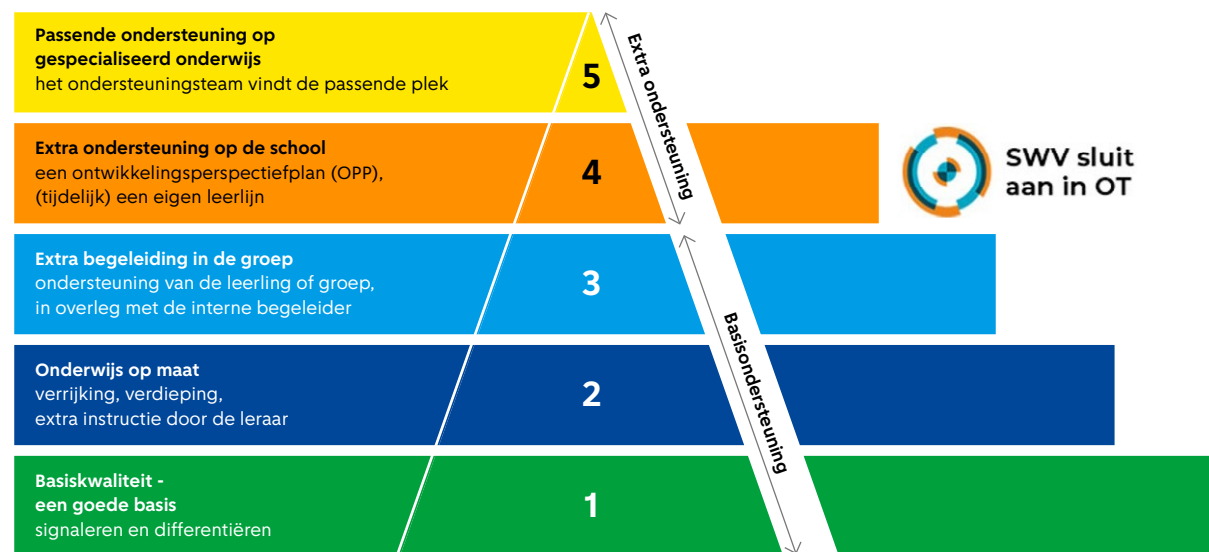

Intern begeleider (IB'er)

Rol, taken en verantwoordelijkheden bij de ondersteuningsstructuur op school

- De IB'er is verantwoordelijk voor de organisatie van aanvullende ondersteuning aan leerlingen, zoals dat beschreven staat **in het kwaliteitskader passend** onderwijs van het SWV PO. De IB'er heeft hier regelmatig contact over met de schooldirecteur. Ondersteuning wordt samen met de groepsleerkracht en de ouders/verzorgers van de leerling vormgegeven. De afspraken hierover zijn terug te lezen in het ontwikkelperspectiefplan (OPP) van de individuele leerling.
- Bij de organisatie van de ondersteuning binnen de school heeft de IB'er daarnaast de volgende taken:
 - Hij of zij bewaakt dat de **school zijn zorgplicht** nakomt.

- Hij of zij organiseert de ondersteuningsstructuur op de school en stemt af met de ketenpartners.
- Hij of zij monitort of **de school ondersteuning biedt volgens de Amsterdamse Standaard Basisondersteuning**.
- Het is goed om te weten dat deze standaard is opgesteld door de gezamenlijke schoolbesturen samen met het Samenwerkingsverband. In de standaard staat wat ouders en leerlingen minimaal aan ondersteuning van Amsterdamse scholen mogen verwachten. Binnen deze basisondersteuning krijgen kinderen lessen zoveel mogelijk passend bij hun niveau en snelheid van leren. Heeft een kind meer ondersteuning nodig, dan spreken we over extra ondersteuning.
- De IB'er stelt het ondersteuningsprofiel van school op (SOP). In dit document staat beschreven welke ondersteuning de school biedt aanvullend op de ondersteuning uit de Amsterdamse Standaard.
- De IB'er zorgt ervoor dat voor iedere leerling die extra ondersteuning nodig heeft een **ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)** wordt geschreven. Dit plan is verplicht voor iedere leerling met een extra ondersteuningsvraag.
- De IB'er sluit aan bij gesprekken tussen de groepsleerkracht en de ouders/ verzorgers als het gaat over de ondersteuningsvraag van een leerling. Waar nodig kan de school onderwijs op maat en extra begeleiding voor een leerling

Pyramide handelingsgericht werken (HGW)

- inzetten. Binnen het basisonderwijs zijn verschillende niveaus van ondersteuning:
- Bij sommige ondersteuningsvragen is expertise en mogelijk inzet van partners nodig. Zo'n gesprek heet een OT (ondersteuningsteam). Ouders zijn hierbij aanwezig.
- Is er meer ondersteuning nodig en werpen de gesprekken veel vragen op? Dan vraagt de IB'er de onderwijsadviseur van het Samenwerkingsverband om aan te sluiten. Als het nodig is, kan ook één van de experts van het Samenwerkingsverband gevraagd worden om aan te sluiten (bijvoorbeeld rond onderwerpen als begaafdheid, autisme, thuiszitten en medische en revalidatievragen).
- De IB'er is verantwoordelijk voor het eerste contact met de partners van de school.
 - De IB'er neemt contact op met de ouder- en kindadviseur (OKA) als er naast een leervraag ook zorgen zijn over de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind of over de omgeving waarin het kind opgroeit. De OKA sluit aan bij het gesprek of OT en denkt mee over mogelijkheden die de leerling kunnen helpen om tot leren te komen.
 - De IB'er neemt contact op met leerplicht als er veel verzuimd wordt. Wanneer een leerling minstens vier weken volledig zonder onderwijs thuiszit, wordt de leerling bij leerplicht als thuiszitter aangemeld.

- Bij zorgen over (ziekte)verzuim of lichamelijke of psychosociale gezondheid van leerlingen, neemt de IB'er contact op met de jeugdarts of de jeugdverpleegkundige.
- De IB'er neemt contact op met het PIT **(Preventief Interventie team)** als er zorgen zijn over (grensoverschrijdend) gedrag van kinderen en vastlopen van de sociale ontwikkeling.
- De IB'er signaleert risico's en onveilige situaties in de omgeving en binnen gezinnen. De intern begeleider handelt conform de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling wanneer dat nodig is.
- Contact met de huisarts, ergo-, fysiotherapeut of andere zorgprofessionals behoren niet primair tot het takenpakket. Dit is de taak van de ouders/verzorgers, de jeugdarts kan ouders hierin ondersteunen.
- De IB'er draagt ook in het speciaal (basis) onderwijs de verantwoordelijkheid voor de organisatie van de ondersteuning aan leerlingen binnen de school. In zo'n geval wordt deze rol vaak zorgcoördinator genoemd. In het speciaal onderwijs is deze taak meestal omvangrijker dan binnen het reguliere primair onderwijs.
- Het speciaal basisonderwijs (SBO) is er voor kinderen met leer- en gedragsproblemen. Bij kinderen op het speciaal onderwijs (SO) is sprake van een ontwikkelingsachterstand of van een gediagnosticeerd ontwikkelprobleem.

- Een kind op een S(B)O-school heeft een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) nodig. Die wordt afgegeven door het Samenwerkingsverband PO (SWV PO). Een TLV is ook nodig wanneer een kind van het SBO naar het SO gaat.
- Een IB'er in het SO of in het SBO voert minimaal twee keer per jaar een multidisciplinair overleg (MDO) over elke leerling. In het MDO wordt de ontwikkeling en de ondersteuningsvraag (begeleidingsbehoefte) van de leerling besproken. Bij een MDO schuiven meestal ook de directeur, een orthopedagoog, een onderwijsadviseur van het SWV PO en – waar nodig - andere specialisten aan. Deze specialisten zijn vaak standaard in school aanwezig of op een andere manier bij de school betrokken vanuit specialistische jeugdhulp in het speciaal onderwijs (SJSO).

Aanspreekbaarheid

- De IB'er heeft zicht op de ondersteunings- en begeleidingsvragen van leerlingen in verschillende groepen. Hij of zij weet ook precies welke specifieke vaardigheden de onderwijscollega's hebben.
- Bij het bespreken van een gezin of kind is het soms nodig om meer informatie in te brengen over de (schoolse) ontwikkeling van de leerling en over zijn gezinssituatie. In zulke specifieke gevallen is het de taak van de IB'er om deze informatie te delen en ouders om toestemming te vragen.

Contact

- De IB'er is telefonisch of per mail te bereiken. De contactgegevens staan op de website van de school.
- Voor de IB'er is het belangrijk dat alle partners vanuit hun eigen expertise betrokken zijn bij een leerling of het gezin waar het uit komt. Partners kunnen altijd op school terecht voor advies en/of een aanmelding. Dit gebeurt uiteraard alleen in goed onderling overleg met de ouders/verzorgers van de leerling.
- De IB'er sluit graag aan bij een bespreking over een leerling of zijn gezin. Zo kan de benodigde zorg optimaal worden afgestemd. De IB'er staat open voor adviezen die de sociaal-emotionele of fysieke ontwikkeling van een kind kunnen stimuleren.
- Veelvoorkomende problematiek in een wijk wordt door de IB'er met het voltallige team gedeeld. Met elkaar wordt dit vervolgens besproken.
- De IB'er heeft regelmatig contact met de aan school verbonden OKA en met andere partners (onder andere OKA, Jeugdarts, leerplichtambtenaar) als daar aanleiding voor is. Veelvoorkomende ondersteuningsvragen worden gezamenlijk besproken.
- De IB'er sluit aan bij het jaarlijkse gesprek tussen school en de partners, waarin de onderlinge samenwerking geëvalueerd wordt. Gezamenlijk wordt bekeken welke netwerkpartners kunnen aanhaken om antwoord te geven op veel voorkomende ondersteuningsvragen.

Directeur

Rol, taken en verantwoordelijkheden bij de ondersteuningsstructuur op school

- De directeur wordt betrokken bij de individuele leerling of het gezin wanneer er een grotere ondersteuningsvraag is. In sommige gevallen neemt de directeur zelf contact op met de OKA, leerplicht of de jeugdarts.
- De directeur is verantwoordelijk voor een goede samenwerking tussen de partners. Verloopt deze samenwerking niet naar wens? Dan neemt hij of zij contact op met de leidinggevende van de partner om de samenwerking te verbeteren.
- De directeur is verantwoordelijk voor de organisatie en de kwaliteit van het onderwijs.
- De directeur stuurt het schoolteam aan en is aanspreekpunt voor leerkrachten bij onvoorziene situaties.
- Hij of zij is ook het aanspreekpunt voor ouders in dergelijke gevallen.
- Hij of zij spreekt met andere directeurs in de wijk over aanbod binnen de scholen, het plaatsen van leerlingen en samenwerking met partners (wijkoverleg).

Aanspreekbaarheid

- De directeur fungeert als achterwacht voor de IB'er bij het beantwoorden van vragen over leerlingen, ouders en partners.

- Hij of zij is het directe aanspreekpunt wanneer er calamiteiten plaatsvinden of hebben plaatsgevonden.

Contact

- De directeur is telefonisch en via mail benaderbaar (zie de website van de school).
- De directeur hecht er belang aan dat partners contact zoeken als de samenwerking met de IB'er niet goed verloopt.
- Hij of zij vindt het belangrijk om partners alle steun te bieden bij calamiteiten met een leerling of gezin.
- De directeur spreekt de OKA graag minimaal tweemaandelijks bij het wijkoverleg. Het is belangrijk dat andere partners bij het wijkoverleg aansluiten als de agenda hierom vraagt of wanneer zij (algemene) informatie willen delen.
- De directeur sluit aan bij het jaarlijkse gesprek tussen school en de partners, waarin de onderlinge samenwerking geëvalueerd wordt. Gezamenlijk wordt bekeken welke netwerkpartners kunnen aanhaken om antwoord te geven op veel voorkomende ondersteuningsvragen.

Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Amsterdam Diemen

Rol, taken en verantwoordelijkheden bij de ondersteuningsstructuur op school

- Het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs

(SWV PO) wordt aangestuurd door een directeur-bestuurder. Deze is aangesteld door 42 schoolbesturen om het passend onderwijs en de ondersteuning voor leerlingen vorm te geven. De schoolbestuurders nemen de beslissingen en bepalen de koers. De collega's van het team SWV PO geven hier invulling aan.

- Het team heeft een uitvoerende rol en heeft daarnaast een netwerkfunctie.
- In de netwerkkrol zorgt het team voor verbinding tussen het onderwijs, de gemeente(n) en de jeugdzorg. De beleidsmedewerkers werken aan programma's die ingezet worden in het onderwijs. De programmamanager houdt de scholen op de hoogte van de lopende programma's van de gemeente en partners en het aanbod waar gebruik van gemaakt kan worden (waaronder jeugdhulp, veilig thuis).
- De school waar de leerling staat ingeschreven (regulier, SBO, SO) kan het SWV betrekken bij een aanmelding voor een Ondersteuningsteam (OT). De onderwijs adviseurs en de maatschappelijk deskundigen en experts (bijvoorbeeld op gebied van autisme, langdurig zieke kinderen, thuiszitters en hoogbegaafdheid) denken met de school en ouders mee over de onderwijsbehoeften van het kind. Het kan zijn dat we erop uitkomen dat het SO of het SBO de beste plek is voor de leerling. Dan kan het SWV een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) afgeven.
- Het speciaal onderwijs kent vier clusters:
 - Cluster 1: Blinden en slechthzienden.

- Cluster 2: Gehoor- en taalontwikkelingsproblemen (waaronder doofheid).
- Cluster 3: Ontwikkelingsachterstand (laag IQ, syndromen) en langdurig zieke kinderen.
- Cluster 4: Gedragsproblemen (met diagnose).

Het SWV PO geeft een TLV af voor leerlingen die naar een SBO-school gaan of naar een SO school onder cluster 3 en 4. Een TLV wordt afgegeven voor een aantal jaren. De school volgt in die periode de ontwikkeling van een leerling en bekijkt daarbij of de TLV nog passend is.

Aanspreekbaarheid

- Het SWV PO team heeft zicht op de onderwijs gerelateerde programma's in de stad.
- Het team heeft vanuit de netwerkorganisatie regelmatig contact met de gemeente en de partners en kan verschillende aanpakken met elkaar verbinden.
- Het team heeft zicht op onderwijs gerelateerde data in de stad (aantallen leerlingen in regulier en GSO, thuiszitters, etc.).
- Het team heeft zicht op landelijke onderwijstrends.
- Het team houdt zicht op de wachtlijsten voor het SO.

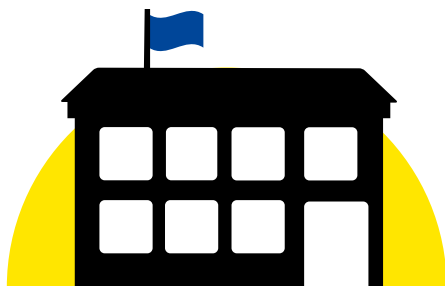
- Het SWV voert geen afspraken of overleggen uit met ouders en/of OKT en/of hulpverlening zonder dat de school een aanvraag voor een OT heeft gedaan. Wij behandelen de OT-aanvragen op volgorde van binnenkomst. Dus het kan een aantal weken duren voordat er een gesprek wordt ingepland.
- De school blijft verantwoordelijk voor de uitvoering van de extra ondersteuning.
- Ouders die op zoek zijn naar een andere reguliere school of voortgezet onderwijs zijn daar zelf verantwoordelijk voor. Het SWV geeft daarin geen advies.
- Zijn er vragen over individuele leerlingen of gezinnen? Dan kan contact opgenomen worden met de school. Het team geeft geen inzage in de ontwikkeling van een kind of een gezin zonder afstemming met de school.

Contact

- Het Samenwerkingsverband is telefonisch en via de mail te bereiken (zie ook de **website**).
- Partners vanuit jeugdhulp, zorg en leerplicht worden uitgenodigd om bij een OT aan te sluiten wanneer hun expertise nodig is. Het is een gezamenlijk doel om ervoor te zorgen dat het kind aan leren toekomt.

Voortgezet onderwijs

Rollen:

Mentor

Rol, taken en verantwoordelijkheden bij de ondersteuningsstructuur op school

- De mentor is het eerste aanspreekpunt in de school en speelt een signalerende rol. Hij of zij helpt de leerling bij de ontwikkeling van zijn sociaal-emotionele en cognitieve vaardigheden en schakelt aanvullende hulp in als dat nodig is.
- De mentor is het eerste aanspreekpunt voor de leerling en zijn ouders bij vragen en zorgen. Hij of zij is dat ook voor collega's wanneer er vragen zijn over een mentorklas of een leerling.
- De mentor signaleert hoe het met leerlingen gaat en biedt ze een luisterend oor, zowel in mentorlessen als in individueel contact. In het schoolbeleid staat hoeveel tijd hiervoor beschikbaar is. Dit verschilt per school en per schooltype. In het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs is vaak meer tijd beschikbaar voor begeleiding.
- De mentor deelt zorgen over een leerling - afhankelijk van de aard van het probleem en de ondersteuningsstructuur op school - met de leerlingbegeleider, de ondersteuningscoördinator of de verzuimcoördinator. De mentor vraagt ze om advies hoe hij of zij het best met een leerling kan omgaan. Zij schakelen ook de juiste hulp in wanneer dat nodig is.

- Als een leerling extra ondersteuning krijgt, biedt de mentor graag een luisterend oor voor de leerling en bekijkt of de geboden hulp effect heeft.
- De mentor sluit - afhankelijk van de situatie en ondersteuningsstructuur op school - aan bij gesprekken met kernpartners over ondersteuning aan een leerling. De mentor wordt geïnformeerd over de voortgang en de gemaakte afspraken als het niet lukt om bij de gesprekken aan te sluiten.

Aanspreekbaarheid

- De mentor kent zijn leerlingen en kan meedenken over zijn of haar ontwikkeling en wat hij of zij nodig heeft. Dit gebeurt in overleg met de leerling en zijn ouders. De mentor denkt ook mee over hoe de ondersteuning voor een leerling praktisch vorm kan krijgen in het rooster en de lessen.
- De mentor investeert altijd in een goed contact met de leerling en zijn ouders en kan ook ondersteuning bieden bij eventuele gesprekken met een ketenpartner.
- Ketenpartners kunnen het best contact opnemen met de leerlingbegeleider, de ondersteuningscoördinator, de verzuimcoördinator of de teamleider als zij vragen hebben over een leerling.
- De mentor maakt graag duidelijke afspraken over de doelen, de aanpak en onderlinge samenwerking. Contacten met ketenpartners zijn afhankelijk van hoe de ondersteuningsstructuur op een school geregeld is.

De mentor zoekt contact op basis van wat nodig is en wat werkt voor een individuele leerling.

Ondersteuningscoördinator (OC - voorheen zorgcoördinator)

- De OC is de spin in het web in de ondersteunings-structuur op en om school. Een belangrijke taak is het leggen van verbinding tussen de (onderwijs)professionals binnen school en partners daarbuiten die aanvullende hulp of steun kunnen leveren. Dit vindt met name plaats via het organiseren van zorgoverleggen rond leerlingen. Ook de invulling, organisatie en samenwerking tussen ketenpartners bij aanvullende hulp voor school wordt daarbij besproken. Dat gebeurt meestal in de jaargesprekken met alle betrokken ketenpartners samen.
- De rol van een OC verschilt van school tot school. Dit hangt van de context en de grootte van de school af. In het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (vso) is de rol omvangrijker dan op het regulier onderwijs: leerlingen op deze kleinschalige scholen hebben over het algemeen meer ondersteuning nodig.
- Het moment dat een OC wordt ingeschakeld, verschilt ook van school tot school. Sommige scholen hebben een leerling-begeleider die als stap tussen mentor

en ondersteuningscoördinator dient. Een leerlingbegeleider is er vooral voor laagdrempelige ondersteuning en begeleiding van leerlingen met leer- en/of gedragsproblemen. Is er op school een leerlingbegeleider aanwezig? Dan komt de OC over het algemeen later in beeld.

- De OC bewaakt dat de school haar zorgplicht uitvoert.
- De OC organiseert de ondersteuningsstructuur op school en stemt af met de verschillende ketenpartners.
- De OC monitort of de school ondersteuning biedt volgens de Amsterdamse Standaard Basisondersteuning.
- De OC stelt het ondersteuningsprofiel van de school op (SOP). In dit document staat beschreven welke ondersteuning de school aanvullend biedt naast de ondersteuning uit de Amsterdamse Standaard.
- De OC zorgt ervoor dat voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) wordt geschreven. Dit plan is verplicht voor zowel leerlingen met een extra ondersteuningsvraag als voor leerlingen die kunnen af- of opstromen in het voortgezet speciaal onderwijs (vso), praktijkonderwijs en in tussenvoorzieningen.
- De OC adviseert mentoren/docenten en andere professionals in school over ondersteuning aan individuele leerlingen.
- De OC signaleert risico's en onveilige situaties in de omgeving en binnen gezinnen. De OC handelt conform de

Meldcode Huiselijk Geweld en Kinder-mishandeling wanneer dat nodig is.

- De OC organiseert de zorgoverleggen zoals een Zorg Advies Team (ZAT), een multidisciplinair overleg (MDO), een uitvoerdersoverleg (UVO) of de Commissie van Begeleiding (CvB) en zit deze bijeenkomsten ook voor. In deze overleggen worden – met goedkeuring van ouders en leerlingen – plannen van aanpak voor extra ondersteuning aan leerlingen opgesteld.
- **Let op: Een Commissie van Begeleiding (CvB) is een verplichte overlegstructuur in het voortgezet speciaal onderwijs. De directeur of teamleider, jeugdarts, andere specialisten en soms een OKA zijn hier lid van. Dit is afhankelijk van de ondersteuning die een leerling nodig heeft. De CvB is verantwoordelijk voor de controle op en de begeleiding van onderwijs- en ondersteuningstrajecten op basis van het OPP.**
- De OC organiseert de jaarlijkse gesprekscyclus samen met de ketenpartners over de onderlinge samenwerking rond de ondersteuningsstructuur op en om school.
- De taken van een OC zijn - afhankelijk van de omvang en ondersteuningsstructuur van onze school - belegd bij één of meerdere personen.

Aanspreekbaarheid

Partners kunnen een OC benaderen voor vragen en overleg rond:

- Het ondersteuningsbeleid van de school.

- Contact met andere (onderwijs)professionals in de school.
- Informatie over het geboden onderwijs.
- Eventuele aanpassingen die gemaakt zijn of gemaakt kunnen worden voor een leerling in de onderlinge samenwerking.
- Afstemming van extra ondersteuning met de leerling en zijn ouders.

Contact

- Vaste partners kunnen de OC bereiken via de telefoon of via mail.
- De OC organiseert jaarlijks een gesprek tussen de school en de partners, waarin de onderlinge samenwerking geëvalueerd wordt. Gezamenlijk wordt bekeken welke netwerkpartners kunnen aanhaken om antwoord te geven op veel voorkomende ondersteuningsvragen.
- De OC heeft vaker contact met partners als zij leerlingen met complexere ondersteuningsvragen helpen – of wanneer de samenwerking niet optimaal verloopt.

Verzuimcoördinator/ aanwezigheidscoördinator (VC)

Rol, taken, verantwoordelijkheden bij de ondersteuningsstructuur op school

- De VC is verantwoordelijk voor de

uitvoering en handhaving van het schoolaanwezigheids- en/of verzuimbeleid op school. Dit gaat om het proces van een goede aanwezigheidsregistratie via het leerlingvolgsysteem tot aan de afhandeling van verzuim en de inzet van interventies zoals **de Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen methodiek (MAZL)**. Dit gebeurt in samenwerking met leerplicht en de jeugdgezondheidszorg. Samen met het managementteam maakt de VC data-analyses om preventiever en gericht beleid in te kunnen zetten. Sommige scholen hebben een schoolaanwezigheidsteam waarin dat gebeurt.

- De VC is meestal de eerste contactpersoon voor leerplicht. De VC zorgt voor een goede relatie met de aan de school verbonden leerplichtambtenaar.
- De invulling van de rol van VC verschilt per school en wordt in overleg met de ketenpartners vastgesteld. De VC heeft over het algemeen een signalerende rol en spreekt als eerste met een leerling en zijn ouders over verzuim en het belang van aanwezigheid op school.
- Zorgen over een leerling bespreekt een VC ik in het Zorg Advies Team (ZAT) of in het multidisciplinair overleg (MDO) met de ondersteuningscoördinator, de teamleider en de leerplichtambtenaar. Vervolgens wordt een plan van aanpak opgesteld om ervoor te zorgen dat een leerling weer naar school gaat.
- Het takenpakket van een VC hangt af van de ondersteuningsstructuur en de omvang van de school. Soms zijn de taken belegd bij een

apart persoon, soms bij een docent of de ondersteuningscoördinator.

Aanspreekbaarheid

- De VC beantwoordt vragen over het aanwezigheids- en/of verzuimbeleid van school en het (on)geoorloofd verzuim van individuele leerlingen. Ook als vervolgstappen moeten worden genomen richting de leerplichtambtenaar of ouders kan contact worden opgenomen met de VC.

Contact

- Vaste partners kunnen de VC aanspreken in reguliere overleggen of contact opnemen via de telefoon of de mail. Kijk op de website van de school!
- De VC sluit aan bij de reguliere overleggen binnen de school en tussen de school en kernpartners zoals het ZAT of het MDO. Met elkaar wordt besproken wie wat en wanneer doet en of er vaker contact over de leerling nodig is. De VC sluit ook aan bij het jaarlijkse gesprek tussen de school en de partners, waarin de onderlinge samenwerking geëvalueerd wordt. Gezamenlijk wordt bekeken welke netwerkpartners kunnen aanhaken om antwoord te geven op veel voorkomende ondersteuningsvragen.

Team- of afdelingsleider

Rol, taken en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school

- De teamleider geeft leiding aan een deel van de docenten en/of het onderwijsondersteunend personeel van een school. Hij of zij coördineert de uitvoering van het ondersteunings-, veiligheids-, verzuimbeleid en het teamplan. De teamleider bespreekt leerlingen in de daarvoor bestemde overlegstructuren en adviseert de directeur over disciplinaire maatregelen zoals schorsing en verwijdering. Hij of zij is verantwoordelijk voor een goede relatie tussen de school (vaak de ondersteuningscoördinator) en de partnerorganisaties (stichting OKT, JGZ, Leerplicht, gezonde school). De teamleider heeft nauw contact met de directeur en praat regelmatig met ouders over dringende aangelegenheden. Hij of zij is de steun en toeverlaat van de docenten en zet zich in die rol in voor een goede onderlinge verstandhouding en samenwerking.
- De precieze rol van een teamleider is afhankelijk van de omvang en de interne organisatie op school. Bovengenoemde taken behoren tot het basispakket, maar vormen per school een groter of kleiner aandeel in de rol als teamleider.
 - N.B. Een school heeft meestal aparte teamleiders voor de verschillende

onderwijsrichtingen (bijvoorbeeld vmbo bk of havo) en voor de onder- en bovenbouw. Een school kan ook een aparte teamleider ondersteuning hebben.

- De teamleider is er verantwoordelijk voor dat de (monitoring van de) ontwikkeling en voortgang van de leerlingen binnen zijn afdeling en de **basisondersteuning** van de school of zijn team/afdeling op orde is. Dit doet de teamleider door te zorgen voor:
 - Een up to date verzuim- en ondersteuningsbeleid.
 - Te adviseren over hoe de capaciteit voor extra leerlingondersteuning ingezet moet worden.
 - Aanscherping van het schoolbrede ondersteuningsbeleid als stadsbrede/landelijke afspraken hierom vragen.
- De teamleider kan deelnemer of voorzitter van casusbesprekingen op school zijn waar – met goedkeuring van ouders en leerlingen – plannen van aanpak voor extra ondersteuning worden opgesteld en gemonitord. Of de teamleider daadwerkelijk aansluit, is afhankelijk van de ondersteuningsstructuur van de school en de aard van het probleem/de ondersteuningsvraag.

Aanspreekbaarheid

- De ondersteunings- of verzuimcoördinatoren zijn op de meeste scholen het eerste aanspreekpunt. Lopen partners tegen problemen aan in de algemene samenwerking met een school en kunnen ze niet terecht bij de coördinatoren? Dan is de teamleider het eerste aanspreekpunt.

- Als de teamleider ook voorzitter is van het ZAT of het MDO kunnen partners bij hem of haar terecht om cases voor te leggen die ze willen bespreken. Deze taak in de meeste gevallen overigens belegd bij de ondersteuningscoördinator.

Contact

- De teamleider spreekt de partners in het ZAT of MDO. Verdere contactmomenten zijn afhankelijk van de casuïstiek die speelt, de wensen van de partners en de manier waarop de samenwerking verloopt.
- De teamleider sluit aan bij het jaarlijks gesprek tussen de school en de partners, waarin de onderlinge samenwerking geëvalueerd wordt. Gezamenlijk wordt bekeken welke netwerkpartners kunnen aanhaken om antwoord te geven op veel voorkomende ondersteuningsvragen.

Het Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen

Taken, rollen en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school

- Het Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen (bestaande uit alle Amsterdamse VO-schoolbesturen) is verantwoordelijk voor een dekkend netwerk

van onderwijs en ondersteuning binnen Amsterdam en Diemen. Zo krijgen alle leerlingen met een ondersteuningsbehoefte een passende onderwijsplek binnen de regio. Dit Samenwerkingsverband omvat alle scholen in Amsterdam en Diemen (al is in Diemen op dit moment geen middelbare school gevestigd). Binnen dit Samenwerkingsverband krijgen ruim 46.000 leerlingen les in het VO op zo'n 86 scholen.

- De onderwijsadviseur van het Samenwerkingsverband geeft laagdrempelig advies aan scholen, ouders en partners over ontwikkelingsperspectieven en passende hulp voor individuele leerlingen. Iedere school heeft zijn eigen onderwijsadviseur. Deze onderwijsadviseur kent de mogelijkheden voor extra (brede) ondersteuning in en om Amsterdam.
- De onderwijsadviseur adviseert ook over de ondersteuningsstructuur van een school. In dit advies houdt de adviseur rekening met de **Amsterdamse standaard voor basisondersteuning**. Verder adviseert de onderwijsadviseur scholen hoe ze nog beter kunnen samenwerken met partners.
- De onderwijsadviseur sluit op verzoek van de school aan bij het ZorgAdviesTeam (ZAT), Multidisciplinair Overleg (MDO) of Commissie van Begeleiding (CvB) om over individuele leerlingen of over het onderwijsperspectief in de ondersteuningsstructuur te adviseren.
- De onderwijsadviseur speelt een rol in de aanvraag van bovenschoolse en niet-schoolse voorzieningen zoals TOP-trajecten.

Scholen kunnen pas gebruik maken van deze voorzieningen als de onderwijsadviseur hier positief over adviseert.

- De toelatingsadviescommissie (TAC) is verantwoordelijk voor de afgifte van de toelaatbaarheidsverklaring (TLV) voor het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (vso).
- Voor ouders en leerlingen is er een **oudersteunpunt** en een leerling steunpunt, een samenwerking met het Samenwerkingsverband primair onderwijs Amsterdam Diemen. Hier kunnen ouders en leerlingen laagdrempelig terecht voor informatie en steun rond passend onderwijs. Deze twee steunpunten delen hun signalen over passend onderwijs in Amsterdam met de samenwerkingsverbanden.

Contact

- Ketenpartners kunnen altijd een onderwijsadviseur bellen als ze willen sparren over leerlingen met complexe ondersteuningsvragen. Dit doen ze met toestemming van ouders of anoniem. De onderwijsadviseur is gekoppeld aan 'eigen' scholen, waar hij of zij regelmatig contact mee heeft en die hij of zij minimaal drie keer per jaar bezoekt.
- Partners kunnen het Samenwerkingsverband altijd mailen op **info@swvadam.nl** of bellen op maandag, woensdag, donderdag en vrijdag van 9.00 tot 13.00 op 020 – 811 99 21.

Ouder- en Kindteams

Rollen:

De Stichting OKT en de Jeugdgezondheidszorg (JGZ, van de GGD en de SAG) vormen samen de Ouder- en Kindteams Amsterdam (OKT). OKT biedt vanuit de wijken jeugdgezondheidszorg, preventie en jeugdhulp. In ieder team werken ouder- en kindadviseurs (OKA's), orthopedagogen-generalist/gezondheidszorg-psychologen, jeugdverpleegkundigen, jeugdartsen en doktersassistenten. Zij ondersteunen (aanstaande) ouders, kinderen en jongeren tot 18 jaar bij het opvoeden en opgroeien. OKT is aan alle scholen verbonden met een OKA, een jeugdverpleegkundige en een jeugdarts.

Professionals van het OKT consulteren elkaar als dat nodig is. Zij hebben vaak een eigen casuïstiekoverleg - altijd in samenwerking met en met toestemming van ouders en jongeren. Ze zijn gemandateerd om namens de gemeente aanvullende jeugdhulp in te zetten.

Ouder- en kindadviseur (OKA)

Rol, taken en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school

- Aan elke school is een OKA verbonden. Deze kan er in de ondersteuningsstructuur van school worden bijgehaald als ouders en/of jeugdigen opvoed- en opgroevragen hebben. Dit gebeurt altijd met instemming van ouders

en/of de jeugdige zelf en bij voorkeur in een gezamenlijk (start)gesprek. Dit doet de OKA niet altijd zelf. Dit is afhankelijk van de tijd en expertise die nodig is voor een bepaald vraagstuk. Woont de jeugdige niet in de wijk waar de school staat? Dan krijgt het gezin meestal ondersteuning van een OKA uit de eigen wijk.

- De OKA heeft kennis van de ontwikkeling van kinderen en jongeren, maar is geen expert in onderwijskundige en didactische vraagstukken. Daarom beantwoordt hij of zij geen vragen die gericht zijn op de klas, leren en klassenmanagement en biedt hij of zij geen algemene deskundigheidsbevordering aan (onderwijs)professionals.
- Wanneer de OKA betrokken is bij de ondersteuning van een jeugdige en/of het gezin, dan kan deze, met instemming van ouders en/of de jeugdige zelf, aansluiten bij een overleg over deze jeugdige (zoals MDO, ZBO, ZAT, CvB, etc.).
- De OKA is in dienst bij de stichting OKT (niet bij de school).

Aanspreekbaarheid

De OKA biedt preventie en jeugdhulp:

- De OKA werkt in de volle breedte van de opdracht van OKT: van opvoedtips tot signaleren en handelen bij onveilige situaties, van een eenmalige training tot ondersteuning aan kinderen, jongeren en ouders voor langere tijd, van het opzetten en uitvoeren van collectieve wijkgerichte interventies tot

het bieden van regiehulp bij gezinnen met problemen op meerdere gebieden. De OKA heeft de basiskennis over de breedte van alle thema's en doelgroepen. Waar specifieke kennis nodig is zal de OKA een collega of partner raadplegen.

- De OKA geeft informatie en advies aan kinderen, jongeren en/of ouders over opvoeden en opgroeien.
- De OKA verzorgt (preventieve) activiteiten in de vorm van voorlichting, thema bijeenkomsten en trainingen aan kinderen, jongeren en ouders. De OKA leidt waar nodig toe naar preventief aanbod van partners.
- De OKA gaat in gesprek, ondersteunt en biedt jeugdhulp aan kinderen, jongeren en/of hun ouders. De OKA analyseert samen met ouders/ jongere de situatie of hulpvraag. Gezamenlijk wordt vervolgens het (perspectief)–plan opgesteld. De OKA kijkt hierbij breed naar alle leefdomeinen (onder andere bestaanszekerheden, sociaal netwerk etc.) van het gezin en werkt systeemgericht.
- De OKA werkt samen met het gezin, hun netwerk, school, organisaties uit de sociale basis, zoals het jongerenwerk, het buurtteam, aanvullende (voorheen specialistische) jeugdhulp, veiligheidspartners, het volwassendomein etc.
- De OKA is bevoegd om, waar nodig, aanvullende jeugdhulp in te schakelen (eventueel met een verwijzing) en zorgt voor het toeleiden van jeugdigen en ouders naar deze aanvullende jeugdhulp.

- De OKA heeft expertise op het gebied van de 'normale' ontwikkeling van jeugdigen. De OKA signaleert achterstanden in de ontwikkeling en onderneemt daarbij passende acties.
- De OKA signaleert risico's en onveilige situaties in de omgeving en binnen gezinnen. De OKA handelt conform de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling wanneer dat nodig is. Daarbij stelt de OKA waar nodig veiligheidsplannen op en/of draagt hieraan bij en gaat, in samenwerking met het gezin en partners na, of de uitvoering hiervan volgens afspraak verloopt.
- Wanneer onderwijsprofessionals risico's en onveilige situaties signaleren, kan de OKA meedenken/adviseren over de te nemen stappen.

De OKA werkt wijkgericht, ook op en rond de school:

- De OKA is als contactpersoon verbonden aan school en werkt samen met de verschillende onderwijsprofessionals in en rond de school.
- De OKA kent de (in)formele partners en veelvoorkomende kwesties in de wijken en heeft hierin een adviserende rol naar de onderwijsprofessionals.
- De OKA organiseert, samen met de onderwijsprofessionals en eventueel jeugdgezondheidszorg, waar mogelijk collectief (preventief) aanbod rondom veelvoorkomende thema's en problematiek van jeugdigen en hun ouders.

Aanspreekbaarheid

- Partners kunnen de OKA betrekken als ze contact hebben met ouders en/of jeugdigen die problemen ervaren in hun leven en daar hulp bij willen. Bij sociale problemen kan het Buurtteam ouders ondersteunen, en kan de OKA zo nodig helpen om dit contact tot stand te brengen.
- De OKA kan, met instemming van ouders en de jeugdige, meedenken over opvoed- en opgroevraagstukken. Op casusniveau kan de OKA hier ook anoniem over meedenken.
- De OKA kan informatie bieden over de sociale kaart, de netwerkpartners en hun aanbod op en rond de school (met betrekking tot preventie, sociale basis, buurtteam, aanvullende jeugdhulp, veiligheidspartners etc.).

Contact

- Aan iedere school is een OKA verbonden. Tijdens een jaarlijks (samenwerkings/ start) gesprek tussen school en OKT worden concrete afspraken gemaakt over hoe de inzet van de OKA eruit ziet. Dit kan gaan over aanwezigheid op school voor inloop ouders/jeugdigen, periodieke overleggen met IB'er/ondersteuningscoördinator, themabijeenkomsten en flexibele bereikbaarheid.
- Er zijn geen vaste (stedelijke) afspraken over hoe vaak OKA's op school aanwezig zijn. De inzet is (op verzoek van de gemeente in het kader van kansengelijkheid) groter in die wijken, op die scholen, en voor die jeugdigen

en ouders die de ondersteuning het meest nodig hebben.

- De (onderwijs)professionals nemen contact op met het OKT:
 - Via de aan school verbonden OKA.
 - Telefonisch of via de mail met het wijkteam waar de jeugdige en zijn/haar ouders wonen.
- Het is voor de OKA belangrijk dat er korte lijnen zijn met de aan school verbonden IB'ers/ondersteuningscoördinatoren, JGZ, leerplichtambtenaar en andere (onderwijs) professionals op en rond de school.
- Een aanmelding vanuit school begint bij voorkeur met een gezamenlijk gesprek met een betrokkene van school (bijvoorbeeld IB'er of ondersteuningscoördinator) ouders en (afhankelijk van de leeftijd) de jeugdige zelf. Dit werkt beter dan wanneer school een aanmelding doet bij het OKT, of de ouders naar OKT verwijst. In zo'n gesprek kunnen gezamenlijk de vragen en/of zorgen worden bespreken, en wat hierbij een passende aanpak is. Uiteraard bespreekt school eerst met ouders en de jeugdige zelf of zij het goed vinden dat een OKA bij het gesprek aanwezig is. Wanneer in het gesprek met elkaar wordt besloten dat het OKT een ondersteuningstraject met de ouders en/of jeugdige gaat starten, dan kan in dit gesprek ook de manier van terugkoppelen richting school worden besproken.
- Het contact tussen de OKA en de jeugdigen en ouders kan op school plaatsvinden, maar ook thuis, bij OKT, of ergens anders.

- De OKA sluit aan bij het jaarlijkse gesprek tussen de school (directeur, teamleider, IB'er, verzuim- en ondersteuningscoördinator) en de partners (OKT-manager, OKA, JGZ (jeugdarts, jeugdverpleegkundige en/of teamleider JGZ). Hierin wordt de samenwerking geëvalueerd en wordt gezamenlijk bekeken welke netwerkpartners kunnen aanhaken om antwoord te geven op veel voorkomende ondersteuningsvragen.
- Wanneer de school behoefte heeft aan contact met de OKT-manager, om bijvoorbeeld te sparren - of om deze te betrekken bij vraagstukken die spelen op en rond school - dan is dat altijd mogelijk. Dat kan ook als de school vragen heeft over de samenwerking met OKT, geen contact krijgt, of niet weet bij wie van het OKT men terecht kan.
- De contactpersonen van het OKT voor scholen en partners zijn te vinden via de **website van het OKT**.

Orthopedagoog-generalist/ gezondheidszorgpsycholoog (OG/GZ, voorheen jeugdpsycholoog)

Rol, taken en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school

- De orthopedagoog-generalist/
gezondheidszorgpsycholoog (OG/

GZ) wordt door de OKA, jeugdarts of jeugdverpleegkundige betrokken bij de ondersteuning van een jeugdige en/of gezin als op casusniveau (psycho)-diagnostiek, behandeling en/of begeleiding nodig is. De OG/GZ kan, met instemming van ouders/jeugdige, aansluiten bij een overleg over deze jeugdige (zoals MDO, ZBO, ZAT, CvB, etc.).

- De OG/GZ is in dienst bij de stichting Ouder- en Kindteams Amsterdam (OKT) (niet bij school).
- De OG/GZ voert handelingsgerichte diagnostiek uit om diverse psychische, psychosociale en psychiatrische klachten bij kinderen of jongeren te duiden en op basis hiervan tot advies of behandeling en/of begeleiding te komen.
- Hij of zij werkt daarbij waar nodig of wenselijk samen met relevante professionals gespecialiseerd in de leefwereld van kinderen, jongeren en gezinnen (waaronder school en huisarts).
- Hij of zij geeft diverse vormen van (therapeutische) behandeling en begeleiding met als doel de ernst en impact van trauma, psychische, psychosociale en psychiatrische problemen te verminderen.
- Deze behandeling of begeleiding richt zich op het kind, de jongere, het gezin én de voor hen relevante betrokkenen. Individuele begeleiding of behandeling aan kind of jongere, maar ook psycho-educatie, systeemgesprekken, mediatietherapie, ouderbegeleiding, en groepsaanbod kan tot de behandeling behoren.
- De OG/GZ biedt op casusniveau psycho-educatie aan relevante betrokkenen, inclusief

onderwijsprofessionals, om kennis over en inzicht in psychische, psychosociale of psychiatrische problematiek te bevorderen.

- Hij of zij zorgt waar nodig voor een gericht advies voor verdere interventies en betreft hierbij de juiste mensen voor de inzet van aanvullende (jeugd)hulp.

Aanspreekbaarheid

- De OKA is in de lead en betreft de OG/GZ waar dat nodig is. Het contact verloopt in principe via de OKA.

Contact

- De OG/GZ is niet direct en op vaste momenten aan school verbonden/beschikbaar, maar wordt er door een OKA bijgehaald op casus-niveau als (psycho)diagnostiek, -behandeling en -begeleiding nodig is.
- Wanneer betrokkenheid van de OG/GZ gewenst is, verloopt het contact via de OKA.
- Het contact tussen de OG/GZ en de jeugdigen en ouders kan op school plaatsvinden, maar ook thuis, bij OKT, of ergens anders.

Jeugdgezondheidszorg (JGZ)

Rol, taken en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school

- JGZ volgt preventief de gezondheid en ontwikkeling van alle kinderen en jongeren

op verschillende momenten (individuele ondersteuning).

- JGZ monitort de gezondheid van groepen jeugdigen. Op basis van data en trends wordt gericht bekeken wat er speelt en volgt advies over wat nodig is (collectieve aanpak).
- JGZ voert preventief gezondheidsonderzoek uit in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Het kan per school verschillen op welk moment dit onderzoek plaatsvindt. Op het PO is dat meestal rond het 5e en 10e levensjaar. Bij dit onderzoek wordt de digitale vragenlijst 'Jij en Je Gezondheid' gebruikt die ouders kunnen invullen. In het VO is er een vragenlijst voor jongeren zelf, waarbij ook extra aandacht is voor suïcidaliteit en onveiligheid. In de vragenlijst van 'Jij en Je Gezondheid' komen de volgende thema's aan bod:
 - Lichamelijke gezondheid, bewegen, slapen, mondverzorging, gehoor.
 - Psychische gezondheid: depressie, pesten, weerbaarheid, angst, eetstoornis.
 - Verslavende middelen: roken, alcohol, drugs, gamen en internet.
 - Seksuele ontwikkeling, relaties, vriendschappen.
 - Financiële gezondheid: schulden/armoede, bestaanszekerheid.
 - Zelfredzaamheid: meedoen op school, omgaan met geld, weten waar je terecht kunt met bepaalde vragen.
 - De sociale omgeving: school, thuis en vrije tijd.
- Naast dit preventieve onderzoek monitoren we de lengte en het gewicht van kinderen en

jongeren. Kinderen in het PO krijgen ook een onderzoek voor het gehoor en de ogen. Bij VO doen we dit alleen op indicatie. Als er na deze meting zorgen zijn, volgt een gesprek met de leerling en zijn ouders.

Andere taken van de JGZ zijn:

Uitvoeren van het rijksvaccinatieprogramma.

- Begeleiding van zieke leerlingen:
 - Er wordt ziekte/verzuimbegeleiding volgens **MAZL-aanpak** geboden, waarin we samenwerken met de school en met leerplicht. Doel hiervan is het voorkomen van langdurig schoolverzuim, thuiszitten of vroegtijdig schoolverlaten. De jeugdarts bespreekt en onderzoekt de gezondheidsklachten van de leerling en redenen van ziekteverzuim. Samen met de leerling en ouders wordt de gewenste begeleiding of zorg bepaald. Ook adviseert de jeugdarts over deelname en gewenste aanpassingen aan het lesprogramma en onderwijsactiviteiten. De jeugdarts maakt hiertoe samen met leerling en ouders een 'plan van aanpak'.
 - De JGZ verzorgt (na aanmelding) ook de workshop voor mentoren 'Ziekteverzuim bespreekbaar maken', een onderdeel van de MAZL-aanpak.
- Nieuwkomersonderzoek:
 - Sommige scholen hebben nieuwkomers (kinderen die net naar Nederland geïmmigreerd of gevlucht zijn). Er wordt bekeken of ze vaccinaties nodig hebben, of er zorgen zijn en hoe de situatie binnen

- het gezin is. De kinderen/jongeren die meer nodig hebben worden uitgenodigd voor een preventief gezondheidsonderzoek. Wanneer dat nodig is, wordt aanvullende hulp ingevlogen.
- Adviserende rol tijdens zorgoverleggen:
 - Bij de zorgoverleggen (ZBO/ZAT/ CvB) op school sluit JGZ aan en levert daarbij vooral een bijdrage vanuit de sociaal-medische kant. Door breed naar een situatie te kijken, komt eerder aan het licht wat er speelt en welke factoren een bijdrage kunnen leveren aan (het verbeteren van) de problemen.
 - Aanmeldingen op indicatie:
 - Als er vanuit school zorgen zijn over een leerling (of op verzoek van de ouders of de leerling zelf) wordt gericht hulp geboden. De leerlingen en ouders worden uitgenodigd voor een gesprek over de psychische, sociale of lichamelijke problematiek. Er worden dan ook vragen over passend onderwijs beantwoord voor jongeren met een gezondheidsprobleem. De JGZ neemt deel aan een MDO met leerling en ouders, en doet samen met de collega van het OKT een aanvraag voor (aanvullende) jeugdhulp.
 - Calamiteiten op school/ vragen vanuit school:
 - De school kan het JGZ altijd benaderen voor calamiteiten en incidenten op school of bij de leerlingen van de school: bijvoorbeeld luizen, uitbraken van ziekten op school, overlijden leerling of docent.
 - Gezond gewicht:
 - Leerlingen met overgewicht krijgen begeleiding aangeboden door de jeugdverpleegkundige.
 - JGZ op het speciaal onderwijs:
 - Op het (V)SO worden kinderen met hun ouders meestal twee keer uitgenodigd voor een preventief gezondheidsonderzoek. Het moment van uitnodiging hangt af van het moment van de start op school. Aan bod komen vervolgens onderwerpen die ook bij PO en VO aan bod komen. De jeugdarts is ook aanwezig bij zorg-overleg op SO.
 - De JGZ heeft contacten met medisch specialisten, huisartsen en paramedici wanneer dat noodzakelijk en aanvullend is op de begeleiding en advisering van kinderen en jongeren.
 - De JGZ is onderdeel van de ketenaanpak suïcidepreventie VO. Daarbij wordt samengewerkt wij samen met scholen, GGZ en gemeente zodat jongeren met (of risico op) depressieve klachten al vroegtijdig in beeld komen en preventieve hulp aangeboden krijgen.
 - Collectief aanbod:
 - Naast aandacht voor de individuele leerling wordt ondersteuning geboden op gezondheidsgebied via collectieve bijeenkomsten/programma's. Daarbij wordt rekening gehouden met de wensen van de school. Denk bijvoorbeeld aan voorlichting voor ouders of klassen, voorlichting over vaccinatie, de programma's "Het begint bij mij" en "Je brein de Baas".
 - Schoolgezondheidsprofiel op voortgezet onderwijs:
 - De antwoorden op de vragenlijst 'Jij en Je Gezondheid' wordt gebruikt voor het schoolgezondheidsprofiel. In dit profiel staat aangegeven welke gezondheidsproblemen er spelen op een school en hoe zich dat verhoudt tot andere scholen in de regio. De JGZ en de Gezonde school werken hierin samen om de school te ondersteunen om keuzes te maken voor het verbeteren van de gezondheid en de leefstijl van de leerlingen.
 - Vrijstelling leerplicht:
 - Er is een speciaal team van onafhankelijk jeugdartsen om advies te geven over vrijstelling van leerplicht.
 - Overstijgende rol:
 - Er wordt intensief samengewerkt met de collega's binnen de GGD (infectieziekten, Veilig thuis, MGGZ, gezonde school adviseurs), de collega's binnen de Stichting OKT, de buurtteams, het (para) medische werkveld en informele partners in Amsterdam en Amstelland. Als er (maatschappelijke) knelpunten bij gezinnenesignaleerd worden, die niet opgelost kunnen worden, dan worden ketenpartners betrokken om tot een mogelijke oplossing te komen. Er is dan bijvoorbeeld contact met beleidsadviseurs en bestuurders binnen en buiten de GGD, waaronder Actiz en VWS.
- Aanspreekbaarheid**
- Partners kunnen bij de JGZ terecht voor zorgen/vragen/twijfels over:
 - Het verzuim van leerlingen op school of

- de belastbaarheid van zieke kinderen.
- De lichamelijke, motorische of sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen (ook naar aanleiding van het programma Hart&ziel).
- Het gehoor, zicht of de groei van een leerling.
- Leefstijl en overgewicht.
- Collectieve en individuele gezondheidsproblemen op school.
- Slaapproblemen en eetstoornissen.
- Incidenten/calamiteiten op school (luizen, ziekte uitbraak, overlijden van een leerling of docent, vermoeden van kindermishandeling).
- Trends in de klas (onder andere middelengebruik, pestgedrag, eetproblemen).
- Seksualiteit en genderproblematiek.
- Depressie en eenzaamheid.
- Gezinssituaties zoals scheiding, ziekte, overlijden van een ouder, huiselijk geweld, verslaving of psychiatrische problemen.
- vaccineren
- Partners kunnen bij de JGZ terecht voor voorlichting over aandoeningen en gezondheidsonderwerpen voor jongeren, ouders en docenten.

Contact

- De JGZ is bereikbaar via het algemeen telefoonnummer (020 555 5961).
- (Onderwijs)professionals kunnen telefonisch of per mail contact opnemen met JGZ-contactpersoon van de school of via de intercollegiale lijn (020 555 5961).
- Via de website kan op schoolnaam of

postcode de JGZ-professional gezocht worden met bijbehorende OKT-locatie in die wijk.

- De JGZ investeert ongelijk voor gelijke kansen op gezondheid. Dat betekent dat de JGZ de meeste uren aanwezig is op scholen met leerlingen die dit het hardst nodig hebben. Hierdoor verschilt de beschikbaarheid per school. Er wordt naar gestreefd dat elke school een jeugdarts en een jeugdverpleegkundige heeft.
- De JGZ sluit regelmatig aan bij de zorgoverleggen op school (zoals ZAT/ZBO).
- De JGZ zoekt regelmatig contact met haar partners bij ziekteverzuimbegeleiding, voor advies aan school en voor de terugkoppeling van zorgen vanuit een gezondheidsperspectief.

Jeugdverpleegkundige/Jeugdarts/ Doktersassistent

Rol, taken en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school

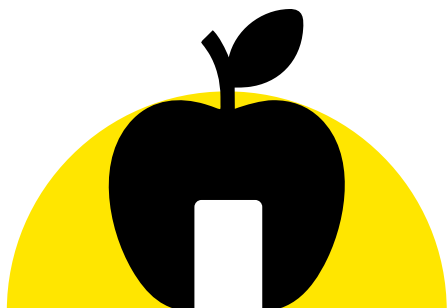
- De jeugdarts en de jeugdverpleegkundige werken nauw samen en verdelen de taken onderling. Beiden hebben zij toegang tot het JGZ-dossier van de leerlingen en kunnen voor elkaar waarnemen wanneer dat nodig is.
- De doktersassistenten ondersteunen de jeugdarts en jeugdverpleegkundige bij het uitvoeren van hun taken.

- De jeugdarts en jeugdverpleegkundige kennen de volgende taakverdeling:
 - Preventieve gezondheidsonderzoek: beiden.
 - Preventief gezondheidsonderzoek op het SO: jeugdarts.
 - Nieuwkomers en vluchtelingen: beiden.
 - Begeleiding van zieke leerlingen: jeugdarts.
 - Adviserende rol tijdens zorgoverleggen: beiden.
 - Aanmelding op indicatie: afhankelijk van de vraag.
 - Calamiteit of vragen op school: beiden.
 - Aanpak Gezond Gewicht: jeugdverpleegkundige.
 - Collectief aanbod: beiden.
 - Schoolgezondheidsprofiel: beiden zijn aanwezig bij het gesprek met school, daarnaast sluit de gezonde school adviseur ook aan.
 - Vrijstelling leerplicht: alleen door een team van onafhankelijk jeugdartsen.

Contact en aanwezigheid op school

- De jeugdverpleegkundige en de jeugdarts stemmen aanwezigheid met de school af. Daardoor verschilt hun aanwezigheid en de frequentie hiervan per school. Soms zijn er op vaste dagen spreekuren op een school. Sommige collega's gaan geclusterd rondom de preventieve gezondheidsonderzoeken/zorgoverleggen naar een school en in een andere periode minder. Zij blijven echter altijd bereikbaar en inzetbaar wanneer dat nodig is.

Gezonde School

Rol, taken en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school

- De Gezonde School-adviseurs kunnen scholen adviseren en ondersteunen op het gebied van collectieve gezondheidspreventie op de thema's mentale gezondheid, relationele en seksuele vorming en gezonde leefstijl. De focus ligt daarbij op wat de school zelf kan doen op het gebied van gezondheidsbescherming en -bevordering voor alle leerlingen.
- De Gezonde School-aanpak werkt aan de hand van de pijlers: beleid, omgeving (fysieke omgeving en sociaal klimaat), educatie en signalering. Daarin wordt ook aandacht gegeven aan ouderbetrokkenheid en aan inzet vanuit buurtinitiatieven.
- De Gezonde School-adviseurs kunnen scholen adviseren over effectieve maatregelen en hebben zicht op kwalitatief aanbod van interventies en lesprogramma's (schoolbreed en klassikaal, niet gericht op individuele leerlingen). Alle scholen komen in aanmerking voor advies over collectieve gezondheidspreventie. Voor de scholen waar de gezondheidsopgave het grootst is, is extra ondersteuning mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan het faciliteren van ouderbijeenkomsten, schoolteamtrainingen, deskundigheidsbevordering onderwijsprofessionals en gastlessen.

Aanspreekbaarheid

- De Gezonde School-aanpak is een landelijke aanpak. In Amsterdam is ervoor gekozen om op een iets andere manier te werken. Voor de scholen met veel leerlingen met risico op een gezondheidsachterstand is een vaste Gezonde School-adviseur beschikbaar. Dit is niet langer afhankelijk van een jaarlijkse aanvraag vanuit de school zelf. Hierdoor kan de aanpak ook voor partners rondom de school meer betekenen. Zo kunnen partners bijvoorbeeld bij de aanpak terecht voor advies over de effectiviteit van de preventie-aanpak of voor advies over een mogelijke samenwerking met relevante aanbieders.

Contact

- De Gezonde School-aanpak is te bereiken via de helpdesk (gezondeschool@ggd.amsterdam.nl) of de JGZ-contactpersoon op school.
- De Gezonde School-adviseurs zijn niet structureel aanwezig op school. De aanwezigheid van een adviseur is afhankelijk van het traject dat op school gelopen wordt.
- De adviseurs werken samen met partners in en om school. De vorm hiervan is afhankelijk van het traject dat binnen een school gelopen wordt. Dat bepaalt de frequentie van de contacten. Bij aanvang van het schooljaar wordt gezamenlijk gekeken naar de opgave binnen de school. Vervolgens worden vanuit een gezamenlijk plan de mogelijke prioriteiten en bijbehorende inzet bekeken.

Leerplicht

Rol:

Leerplichtambtenaar (lpa)

Rol, taken en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school

- De lpa waarborgt het recht op onderwijs van kinderen en jongeren. Is er sprake van (een vermoeden van) ongeoorloofd en/of zorgelijk schoolverzuim? Dan neemt de school contact met de lpa op en/of maakt een verzuimmelding via het verzuimportaal van DUO.
- De school is verantwoordelijk voor een helder aanwezigheids-/verzuimbeleid en de registratie van verzuim. Bij de eerste zorgen of signalen van schoolverzuim is het aan de school om contact met de ouders en het kind te leggen om het schoolverzuim te bespreken. Tegelijkertijd kan de school altijd contact met de lpa zoeken voor ondersteuning en advies.
- De lpa informeert ouders en leerlingen (vanaf 12 jaar) over het belang van naar school gaan op het moment dat er sprake is van schoolverzuim.
- Verder onderzoekt de lpa samen met ouders en het kind de achterliggende oorzaken van het schoolverzuim. De lpa denkt mee over oplossingen, helpt bij het maken van een plan en zorgt ervoor dat de juiste hulp wordt ingeschakeld.
 - Blijft er sprake van verwijtbaar schoolverzuim en is er geen andere oplossing? Dan handhaaft de lpa door

middel van een proces-verbaal op het naleven van de Leerplichtwet.

- Bij overmatig geoorloofd (ziekte)verzuim speelt de lpa een adviesrol richting de school over de route die moet worden ingezet en de partners die moeten worden betrokken. **De MAZL-methode** is daarbij een effectief instrument om ziekteverzuim te bespreken. De lpa adviseert scholen om allereerst met de ouders in gesprek te gaan over het zorgwekkende verzuim. Ook kan de jeugdarts ingeschakeld worden om de oorzaak van het verzuim te duiden en gewenste begeleiding en zorg te bepalen (zie voor meer informatie het hoofdstuk over de JGZ).
 - Als er geen medische oorzaak is voor het verzuim, dan verandert de status van het verzuim naar ongeoorloofd. De school doet een verzuimmelding en vervolgens start de lpa een verder onderzoek.
 - Als ziekte wel een verklaring is voor het verzuim, dan moet de school zorgen voor een passend onderwijsprogramma. Zieke kinderen hebben ook recht op onderwijs en dat moet gewaarborgd worden. Samen met andere partners kan de lpa daarbij betrokken worden.

Aanspreekbaarheid

- Partners kunnen bij lpa terecht als er zorgen of signalen zijn over het (on)geoorloofd schoolverzuim van leerlingen. Als partners dit tijdig doen, kan er gezamenlijk preventief gehandeld worden.

- Als een jongere in Amsterdam verblijft of een Amsterdamse schoolinschrijving heeft, maar in een andere gemeente is ingeschreven, dan zorgt de Amsterdamse lpa voor contact met collega's uit de andere gemeente. Zo kunnen gezamenlijk, in het belang van de jongere, de nodige stappen gezet worden.

Contact

- Elke school heeft een vaste lpa. Partners kunnen altijd rechtstreeks contact opnemen. Partners kunnen ook terecht bij het algemene telefoonnummer en e-mailadres van Leerplicht Amsterdam: 020-251 8010 en leerplicht@amsterdam.nl.
- Lpa neemt deel aan Zorgbrede Overleggen (ZBO) in het primair onderwijs en het Zorg Advies Team (ZAT) in het voortgezet onderwijs.
- Daarnaast kan lpa op afspraak naar school komen voor een schoolspreekuur waarin schoolverzuim met ouders, leerlingen of partners wordt besproken. Dit is idealiter op een regulier, vast contactmomenten.
- De lpa sluit op regelmatige basis (iedere vier tot zes weken) aan bij de vaste ZBO's en ZAT's. Voor individuele casuïstiek die extra aandacht behoeft, kan een aparte afspraak met lpa gemaakt worden.

Buurtteams (BT)

Rol, taken en verantwoordelijkheden in de ondersteuningsstructuur van de school?

- Het BT heeft vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) de rol om volwassen Amsterdammers met praktische hulp te ondersteunen bij sociale problematiek. Het gaat hierbij onder andere om armoederegelingen, financiën, eenzaamheid of hulp om je leven weer op de rit krijgen.
- Daarnaast is het BT op de hoogte van lokale activiteiten in de sociale basis die partners organiseren en verwijzen gezinnen hiernaar door.
- Als de school ziet dat het niet goed gaat met een kind, komt dat vaak doordat er thuis het nodige aan de hand is. Een kind wordt niet gestimuleerd of gezien, omdat ouders bijvoorbeeld tegen stress of mentale problemen aanlopen. Het BT kan iets aan deze sociale problematiek doen.

Contact

- Het BT is laagdrempelig toegankelijk en werkt op inloophniveau in alle Amsterdamse wijken. Ouders kunnen altijd direct naar het BT komen voor hulp.
- Bij een aantal scholen komt het BT op school, bijvoorbeeld bij een aantal Amsterdamse familiescholen.
- Ook het OKT vormt een verbinding tussen een school en het BT. OKT schakelt hulp in van het BT als er naast opvoedkundige problemen ook bredere sociale problematiek speelt.

Jongerenwerk in School (JiS VO)

Rol, taken en verantwoordelijkheden bij de ondersteuningsstructuur op school

- Jongerenwerk in School is actief op de helft van de Amsterdamse v(s)o-scholen* (vanuit het principe van ongelijk investeren).
- De Jongerenwerkers in School zetten zich in om de veerkracht van leerlingen te versterken die een steuntje in de rug nodig hebben. Zo dragen zij bij aan goede ontwikkelkansen voor leerlingen en een stabiele schoolloopbaan.
- Jongerenwerkers zijn in staat om verbinding te leggen tussen de verschillende leefwerelden van leerlingen: thuis, school, straat en online. Ze spelen hiermee een belangrijke rol bij het tijdig signaleren van ondersteuningsbehoeften van leerlingen op het gebied van welzijn of zorgen rondom (lichte) veiligheidsvraagstukken.
- Jongerenwerkers signaleren enkelvoudige hulpvragen bij leerlingen vooral door het doen van ambulante rondes in en om de school. Dit houdt in: er zijn, nabijheid, een bekend gezicht zijn, groepsdynamiek observeren en signaleren en leerlingen benaderen. Dat gebeurt in en om de school, in verbinding met jongerenwerk in de wijk, en online. Jongerenwerkers hebben hierbij geen handhavende rol.
- Jongerenwerk in School werkt vanuit nabijheid, presentie en een vertrouwensrelatie aan de ontwikkeling van leerlingen. Door knelpunten in het leven van leerlingen klein te houden. Dat doen zij door middel van positieve groepsactiviteiten, informatievoorziening en wanneer nodig (lichte) individuele coaching.

- Wanneer er meer hulp nodig is, probeert de jongerenwerker een link te leggen met de mentor, ondersteuningscoördinator of betreffende samenwerkingspartner met specifieke expertise (zoals het OKT of het Buurtteam).
- Als externe partij is Jongerenwerk in School onderdeel van de ondersteuningsstructuur van de school en het netwerk in de wijk.

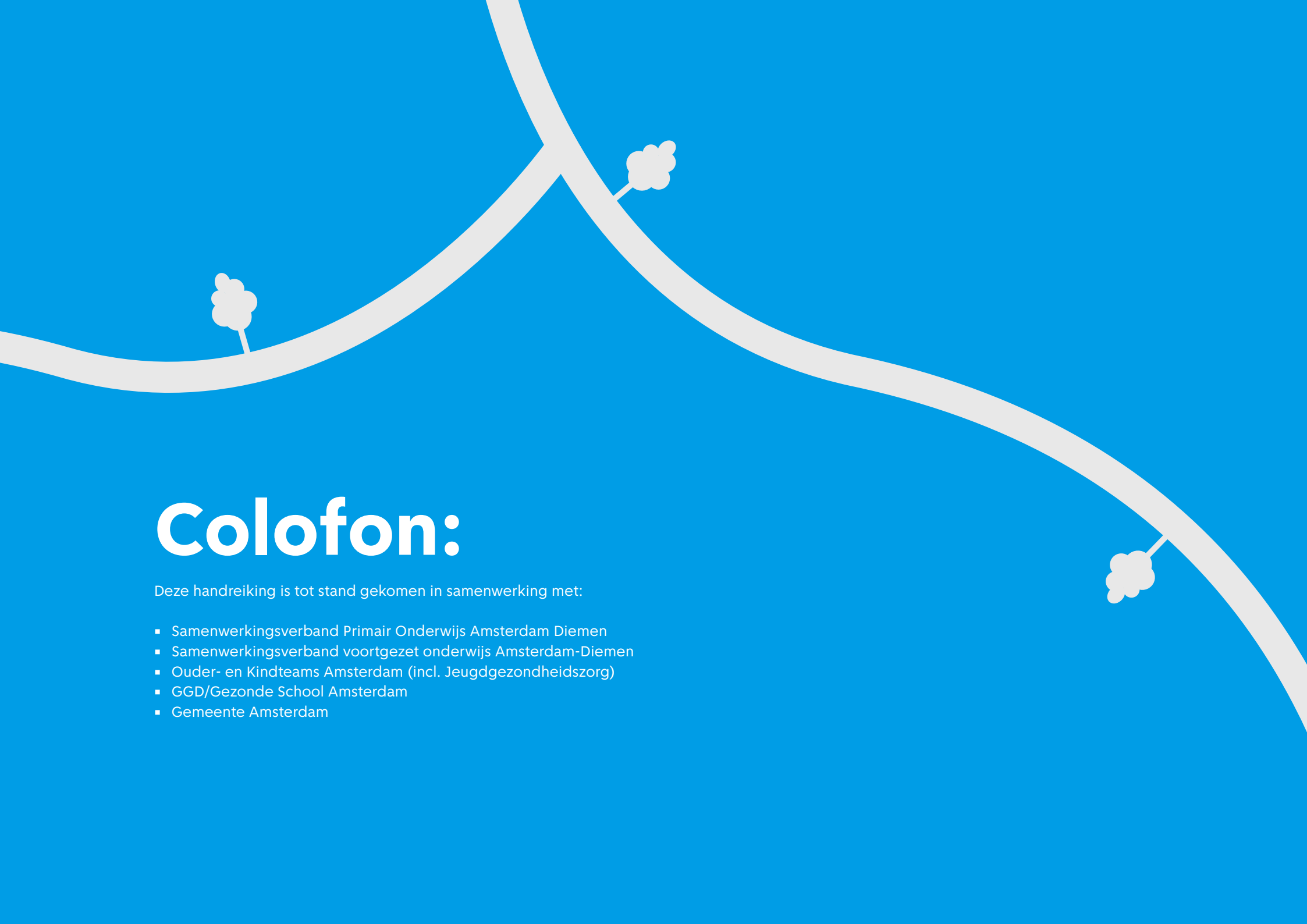
Aanspreekbaarheid

- Het jongerenwerk stelt samen met de school een uitvoeringsplan op. Hierin staan de doelen waar het jongerenwerk samen met de school aan werkt, welke resultaten ze nastreven en hoe ze dat gaan doen.

Contact

- Het jongerenwerk stelt samen met de school een uitvoeringsplan op. In het uitvoeringsplan staan de contactgegevens van de jongerenwerkers.
- In principe verzorgt het jongerenwerk uit de wijk ook het jongerenwerk in school.

* Op sommige basisscholen is/wordt samengewerkt met kinderwerk. Dit wordt ingezet vanuit de sociale basis uit het stadsdeel.

Colofon:

Deze handreiking is tot stand gekomen in samenwerking met:

- Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Amsterdam Diemen
- Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen
- Ouder- en Kindteams Amsterdam (incl. Jeugdgezondheidszorg)
- GGD/Gezonde School Amsterdam
- Gemeente Amsterdam